

„Csak ember kezébe ne essem én...”

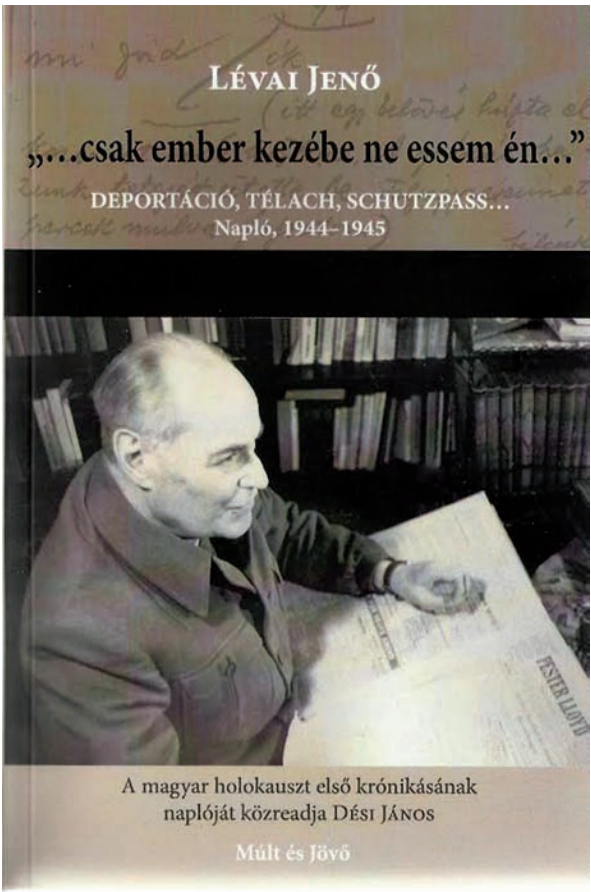
Lévai Jenő a magyarországi vészkorszak első és mindmáig egyik legtöbbet idézett kutatója. 1945 és 1948 között 12 könyve jelent meg a témában. Mindmáig fontos alapművek.

Szép teljesítmény már önmagában is. Főleg, ha tudjuk, újságcikkek egész sorát írta közben, sőt volt egy 13. könyve is. Ha úgy tetszik, az első. A háborús naplója, amely eddig sosem jelent meg, mert elsüllyesztette egy fiókban, eltitkolta a világ elől. Most a Múlt és Jövő kiadó gondozásában „...csak ember kezébe ne essem én...” Deportáció, télach, schutzpass címen mégis a közönség elé kerül.

Eddig tehát nem jelenhetett meg, pedig különösen érzékletesen számol be mindarról, ami 1944-1945-ben a szerzővel és a budapesti zsidósággal történt. Több mint napló, beszámoló a sáncásás kegyetlenségéről, a kivégzések soráról, vagy később a nemzetközi gettó életveszélyekkel teli életéről. Lévai, aki korának jól ismert, sikeres újságírója, laptulajdonosa volt politikai közéleti háttér-információk egész sorával egészíti ki a kötetet, számtalan korabeli újságkivágást közöl, valószínűleg nem egy cikk csak itt maradt fent. Eddig mégsem jelent meg. Az okokat csak találgathatjuk. A legvalószínűbb az, hogy bizonyos szempontból „túl őszinte”, első indulatból született a mű. Lévai ebben még meglehetősen kritikusan ír a külföldi követségek mentőakcióiról – aztán az információk birtokában nyilván rájött, az is micsoda komoly erőfeszítéseket igényelt, amit elértek. Itt még sokszor kritikus a bujkáló, az életveszélyek között tengődő zsidókkal is – a helyzetet megismerve nyilván úgy érezte, nem lenne tisztességes mindezekért az áldozatokat hibáztatni.

Későbbi műveiben, már a tények részletesebb ismeretében, egész más hangot üt meg, mégis felettébb izgalmas ma, mit írt első indulatában.

A több mint 70 év után először megjelent, eddig lappangó, titkolt írás ezekért is érdekes.



A magyar holokauszt első krónikásának naplóját közreadja DÉSI JÁNOS

Múlt és Jövő

a magyar zsidóság sokszínű

0358 SZJA technikai szám

1% ha egyetértesz vele

MAZSIHISZ a világhoz világra nyitott zsidóság

Alapítvány a Budapesti Dohány utcai Zsinagógáért

Egy százalék a Dohányért

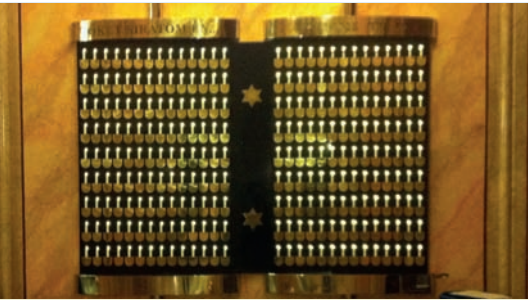
Az Alapítvány a budapesti Dohány utcai zsinagógáért köszöni az elmúlt évi segítséget. Idén is számítunk előző évi támogatóink hozzájárulására, és reméljük újak is csatlakoznak hozzájuk. Az adományokat a körzet kulturális programjaira és egyéb rendezvényekre fordítjuk.

Adószámunk: 18005127-2-42

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Kádár Györgyné	május 1.	Lorber Mózes	május 9.	Várnai Olivér	május 16.	Révész Emília	május 21.
Reisz Árminné	május 3.	Zoldán Sándorné	május 11.	Schaffer Andor	május 17.	Dr. Hajdú Árpád	május 24.
Lóránt Istvánné	május 4.	Zallel Béla	május 13.	Grünwald Béla	május 18.	Reichental Jakab	május 25.
Eszter Izrael	május 5.	Jávor Endre	május 14.	Heksch László	május 18.	Rose Neumann	május 26.
Frank Grünfeld	május 5.	Dr.Bálint Imréné	május 16.	Kálmán Ferencné	május 18.	Deutsch Miklós	május 28.
Gitti Izrael	május 5.	Grünwald József	május 16.	Dr. Csillag Gábor Sándor	május 20.	Steiner György	május 28.
Meyer F. Izrael	május 5.	Gyarmati Lajos	május 16.	Krebsz Dezső	május 20.	Krebsz Dezsőné	május 29.
Dr. Kendéné W. Veronika	május 6.	Illésné Suchman Karolin	május 16.	Winter Lászlóné	május 20.		



PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Pészach (3. oldal)

Élet Menete (11. oldal)



A Dohány körzet Izraelben

(7. oldal)

Fotó: Villányi András



Főpapok a Dohányban

Különleges találkozó színtere volt április 7-én a Dohány utcai Zsinagóga kis közösségi terme, a Hevesi-terem. Magyarország négy történelmi egyházának vallási vezetői gyűltek itt össze.

Volt már erre máskor is példa. A négy egyház mindenkori vallási vezetői gyakran találkoznak hivatalos eseményeken, protokolláris alkalmakkor, ünnepekkor. Mi volt most a különleges? Bogárdi Szabó István, a Magyarországi Református Egyház Dunamelléki Református Egyházkerületének püspöke; Erdő Péter, bíboros, esztergomi

kissé kiszakadva a mindennapok forgatagából, egy jó ebéd mellett tudnak beszélgetni, nem a vallási nagypolitikáról, hanem önmagukról, egymásról. Ezen alkalmakból is nyilvánvalóvá válhat - egymás jobb megismerése okán - nem csupán a személyes barátság, de a felekezetek közötti, egyre erősödő együttműködés és kölcsönös tisztelet.



érsek és Gáncs Péter, evangélikus lelkész, püspök és Frölich Róbert, országos főrabbi meghívására érkezett a Dohányba. A találkozó apropója, a Frölich Kati által készített ebéd elfogyasztása volt. Ennek okán az együtt töltött, a tervezettnél hosszabb, bő két óra minden formalitástól mentes, jó hangulatú beszélgetéssel telt. A vendéglátó elmondta, hagyományt szeretne teremteni, olyan alkalmakat, mikor a négy egyház vezetői kötetlenül,

A Dohány utcai Zsinagóga 5776. évi pészáchi főünnepi imarendje	
Április 24.	Pészach II reggel. Reggeli ima a Dohányban 9:30 Esti ima a Talmud-Tórában 19:00
Április 25-28.	Pészach chálémajd (félünnep), i.tentisztelek hétköznapi rend szerint.
Április 28.	Pészach VII. este, I.tentisztelet a Dohányban 18:00
Április 29.	Pészach VII. reggel, Reggeli ima a Dohányban 9:30, Esti ima a Dohányban 18:00
Április 30.	Pészach VIII. Reggeli ima a Dohányban 9:30, MÁZKIR! Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 19:00

I M A R E N D					
					
Hétköznapi: 7. ³⁰ -kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18. ⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában. Az esti ima előtt fél órával sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!					
Péntek esti ima: 18. ⁰⁰ -kor a Dohány Templomban.					
Szombat reggeli ima a Dohány Templomban: Sachrisz: 9. ³⁰ Tóraolvasás: 10. ⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10. ⁴⁵					
Vasárnap reggeli ima: 8. ⁰⁰ -kor, esti ima: 18. ⁰⁰ -kor, mindkettő a Talmud Tórában.					
A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.					
Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:					
április 23.	17. ⁰⁰	május 7.	19. ⁰⁰	május 21.	19. ⁰⁰
április 30.	19. ⁰⁰	május 14.	19. ⁰⁰	május 28.	19. ⁰⁰

Tízezrek vonultak az Élet Menetén

A hagyományos, a holokaustzt áldozataira emlékező menet múlt vasárnap, a sófár hangjára indult a Dohány utcai zsinagóga elől a Szent István bazilika előtti térre. A felszólalók a kirekesztés ma is fenyegető veszélyeit, illetve a keresztények és zsidók összefogásának fontosságát emelték ki.

Miért is fontos emlékezni, miért is van szükség erre az eseményre? Nos, már a Zrínyi utcában jártunk, amikor az egyik étterem teraszán az ifjú pin-cérhölgy azt kérdezte a mellette állótól, hogy kik is vonulnak. A válasz után csak annyit mondott: „ja, sejtettem, az orrukat nézve...” /Mindezt pár mé-terre azoktól a fiataloktól, akik a holocaust magyar áldozatainak neveit ol-vasták fel. Megjegyzése még inkább elgondolkodtató, ha hozzáteszem, erősen úgy tűnt, az amúgy csinos hölgy ősei sem Árpáddal érkeztek.../ A Dohány utcai zsinagóga előtt tömeget Bandi László, az Élet Menete Ala-pítvány kuratóriumának tagja és Hegedűs D. Géza Kossuth-díjas színész üd-vözölte a megjelenteket. Majd a tömeg a Károly körút Deák tér József Attila utca Széchenyi tér Zrínyi utca útvonalon keresztül haladt a cél felé. Számos nagykövet (és politikus) mellett Nemes-Jeles László, a Saul Fia ren-dezője, de Sándor Mária és néhány társa is ott sétált az Élet Menetén. A Szent István-bazilika előtt beszédet mondott Gordon Gábor, az Élet Me-nete Alapítvány kuratóriumának elnöke. A résztvevők félperces néma csenddel emlékeztek a március végén elhunyt Kertész Imre Nobel-díjas íróra. Ezt követően együtt emlékeztek a történelmi egyházak képviselői: Székely János katolikus püspök, a Keresztény-Zsidó Tanács elnöke, Bo-gárdi Szabó István, a Magyarországi Református Egyház zsinatának lel-



készí elnöke és Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, s végül dr. Frölich Róbert országos főrabbi szólt. Főrabbinak kiemelte, bár a Dohány utcai zsinagóga és a Bazilika csupán né-hány perc sétára fekszik egymástól, ám akadt idő, amikor „elérhetett volna a zsinagóga hangja a bazilikáig. Voltak idők, amikor a zsinagóga zokogása, a halálra szánt zsidók segélykérése süket fülekre és zárt ajtókra talált.” Ho-zátette, ma a bazilika kapui nyitva állnak, elérkezett a zsidó hang a keresztény templomhoz. Keresztények és zsidók együtt mennek és adnak elkésett tisz-teletet a mártíroknak. Ma felépítettünk egy hidat, amelyen el is indultunk. Kiemelte, a vészidőszak egyik üzenete, nem lehetett volna milliókat vágó-hídra küldeni, ha őrizték volna a hidakat, nem siratnánk az elveszített és soha meg nem született életeteket, ha azok a kapuk nyitva lettek volna. Kiemelte, a múltba nézve, de a jövő felé indulva, együtt kell lépnünk, ha azt akarjuk, hogy a vészidőszak tragédiája és székelye soha ne ismétlődhessek meg.

Ezt követően Aharon Tamir, a nemzetközi Élet Menete szervezet európai igazgatója, illetve Ilan Mor, Izrael Állam budapesti nagykövete. Végül a Kossuth-díjas Röhrig Géza, a Saul fia című film főszereplője lépett színpadra. /A Saul fia a múlt hétvégén begyűjtött egy újabb díjat, az Euró-pai Unióban készült legjobb külföldi film kategóriában nyert az olasz Os-carként emlegetett Donatello Dávidja-díjak átadásán Rómában. / Röhrig Géza arról beszélt, Auschwitz két tekintetben is módosította nor-mákat: – Egyrészt láthatóvá tette, mire vagyunk képesek egymással mi, emberek, mennyire és mennyien el tudunk aljasodni, másrészt, az is fáj-dalmasan egyértelművé vált, mi az, ami még belefér a Mennyei Atyának anélkül, hogy beavatkozna - fogalmazott. – Elmozdult, örökre megválto-zott az önmagunkról és a Jóistenről alkotott képünk. Auschwitz az a tör-ténelemben, ami a tudományban a relativitáselmélet. Senki nem érti, de mindenkire vonatkozik - tette hozzá.

Magyar Zsidó Múzeum 100!

A Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár tárlata évtizedeken át a zsidó vallás bemutatására korlátozódott – bizonyos témák nem minősültek publikusnak. Az idén 100 éves intézmény teljes megújuláson megy keresztül. Ennek talán legfontosabb momentuma, hogy újjászületik a több mint harminc éve változatlan formában látogatható állandó kiállítása. Az új, 100! című kiállítás keretében 100 tárgyon keresztül mesélik el a múzeum – és a hazai zsidóság – elmúlt 100 éves történetét.

A hivatalos megnyitó a Dohány utcai zsinagóga előtt, főrabbinck, dr. Frölich Róbert vezette Hávdálával indult. Bent, Frzon Zsuzsa, a kiállítás kurátora „idézett” egy elképzelt beszélgetést a nyitást megelőző éjszakából. – Te hanyas vagy? – kérdezi az óbudai serleg a nagykanizsaitól fontoskodó hangon. – Miért – pillant rá csodálkozva a polcsomszéd –, szerinted ez számít? – Biztos. Mert én vagyok az első. Százból az első – hangsúlyozza az óbudai. – És én? – nézegeti az installációját a nagykanizsai. – Nekem úgy tűnik, te vagy a kettes. Az sem rossz. Kezdőtárgyak vagyunk – zárja a beszélgetést a héber feliratos óbudai..



Fotók: Szentgyörgyi Ákos

Toronyi Zsuzsa, az intézmény igazgatója elmondta, a korábbi állandó kiállításban szinte kizárólag szertartási tárgyak szerepeltek. Nem állíthatták ki Theodor Herzl leveleit, vagy azokat a tárgyakat, dokumentumokat, melyek a zsidó közösség nemzetközi beágyazottságára, kapcsolataira utalhattak. Szintén nem szerepelhetett volna az a dokumentum, ami az 1945 utáni zsidóellenes pogromok történetét idézi meg. Hozzátette, a régi állandó kiállítás „holokauszt szobája” volt az egyetlen hely a magyarországi múzeumi rendszerben, ahol már 1984-ben be lehetett mutatni a magyar történelem e korszakát. Ám a 100! című kiállítás szakít azzal a hagyománnyal, amely szerint egy zsidó múzeum kizárólag a holokauszt emlékeit és ezüst tárgyakat gyűjt. Ezért most olykor kacatnak, lomnak tűnő dolgok is láthatóak lesznek, amelyeknek eddig nem ismertük a történetét.

Öt nap, öt templom Győrben

Öt nap, öt templom, öt vallás és számtalan program a kultúra ezer szegletéből – ezt kínálja az Öt Templom Fesztivál – immár tizedik alkalommal – május 5. és 9. között, Győr-Újvárosban.

– Az Öt Templom Fesztivál a hitről és az elfogadásról szól, párbeszédről kultúrák és vallások között. Apropójául és helyszínéül Győr-Újváros egy utcájának öt temploma szolgál – meséli Borsa Kata, a fesztivál főszervezője. Ez a hely példája annak, hogy jó szomszédként is élhet óta egyetlen utcában öt európai vallás egy-egy gyülekezete. A győri Kossuth utcában kétezzer év zsidó-keresztény kultúrtörténetén ível át, zenei világokon vágat keresztül, lelkek millióit köti össze téren innen, időn túl. Öt templom, öt nagy felekezet, ötféle, mégis egyazon isteni tartalom, százféle, mégis egybeérő zenei-művészeti-lelki életszemlélet. A fesztivál templomi koncertekkel és színházi előadásokkal várja a nagyérdeműt. Lesz - mások mellett Ferenczi György és a Rackajam koncert Gryllus Vilmos vendégeskedésével, fellép Karolina Cicha és a Yiddishland, Szabó Balázs Bandája, Herczku Ági és a Custos Conzort, ALMA és az osztrák Transalpin valamint az RAS Q.



S hogy kerül a műtárgylistára például Kossuth Lajos névjegykártyája? Nos, 1890. április 10-én a torinói emigrációban élő, már 88 éves Kossuth Lajos, a magyar szabadságmozgalmak szimbolikus alakja magánlátogatáson fogadta a kereskedelmi úton lévő magyarországi zsidó gyárost, Polatschek Hugót. A korabeli tudósítás szerint a mintegy félórás látogatás során a magyarországi ipar és kereskedelem helyzetéről beszélgettek. A politikus egyszerű, mindössze a vezetéknevét tartalmazó névjegyét adta át a látogatónak, amit saját kézírásával is aláírt. Polatschek Hugó a beccs relikviát a látogatást követően bekereteztette, babérkoszorúval és nemzeti színű szalaggal díszítette. A bekeretezett relikviát a látogatás után közel hatvan évvel ajándékozta a Múzeumnak Polatschek Hugó özvegye.

Speciális tárlatvezetések

Meghosszabbított nyitva tartással, kedvezményes jegyekkel és szubjektív tárlatvezetésekkel várja látogatóit szerdánként a Zsidó Múzeum megújult állandó kiállítása. A vezetések este hatkor kezdődnek, a kiállítás este nyolc óráig látogatható. /A pénztár 17:30 kor zár, de online jegyvásárlásra ezt követően is lesz lehetőség./

PROGRAM:

2016. április 27. (peszah ötödik napja) Radnóti Zoltán rabbi
2016. május 4. (jom hasoá előestéje) Galambos Ádám
2016. május 11. (jom háácmáut előestéje) Borgula András
2016. május 18. Darvas István rabbi
2016. május 25. Nyáry Krisztián
2016. június 1. Frazon Zsófia
2016. június 8. Fritz Zsuzsa



Pészách, az elkerülés és a kovásztalan kenyér ünnepe

Mózes II. könyvében olvasható az ünnep eredete. A kivonulás előnapján hangzik el a parancs, mely szerint családonként egy bárányt kell levágni, és megsütve, aznap elfogyasztani. A vérét az ajtófélfára kellett kenni, hogy az Egyiptomon átvonuló halál ne érintse a zsidó házakat. (Ennek mai, „szelidebb” utóda a zsidó házak ajtaján található mezuzá.) Innen származik a bibliai neve az ünnepnek: Chág háPészách, az elkerülés ünnepe.



Mivel e napokban csak kovásztalan és kelesztetlen ételeket és italokat szabad fogyasztani, ezért a másik neve Chág Hámácszs, azaz a kovásztalan kenyér ünnepe. Az ünnep történeti aspektusát a Zmán Chéruszénú, „szabadságunk ideje” terminológia jelzi. Pészách az egyik legfontosabb ünnep volt a bibliai korban, amit bizonyít, hogy az, aki rituális tisztátalansági okok miatt nem tarthatta meg, annak kötelező volt egy hónappal később Pészách Sáni-t, azaz a második Pészáchot megtartani (Mózes IV. 9/1-14). Pészách a tavasz ünnepe is. A tavasz hónapja a zsidó időszámítás szerint Niszán, egyúttal az ebben a hónapban lévő ünnep az árpa betakarításának kezdeti időpontja is. Az ünnep másnapján aratták le az első ömer (régimértékegység) árpát. Szintén a mózesi könyvekben lévő parancs, hogy e naptól hét teljes hetet kell számlálni, s az ötvenedik nap ünnepnap. A bibliai időkben ez a hét hét mintegy félünnepi jelleggel bírt. Pészáchot eredeti formájában a második Szentély pusztulásáig tartották meg. Josephus lejegyzett korabeli – i.sz. I. század – peszachi szertartásokat, melyen becslése szerint a jeruzsálemi áldozatbemutatáson összegyűltek száma nem volt kevesebb, mint 3.000.000 fő.

A Széder-este menete

Pészách első két estéje egy különleges otthoni szertartás, a Széder-est. Mára létjogosultságot nyertek a közösségi Széderek, melyek ugyanolyan rendben zajlanak, mint az otthoni esték. A név annyit jelent: rend, mivel az este folyamán a szimbolikus étkeket kötött sorrendben kell elfogyasztani és a Hagada, az erre az estére való könyv passzusait szintén meghatározott sorrendben kell felolvasni. A Hagada felolvasása azon a mózesi törvényen alapul, hogy a szülő kötelessége elmesélni a gyerekeknek az egyiptomi kivonulást: „És add tudtára fiadnak azon a napon, mondván: annak okáért, amit tett az Ő.való velem, midőn kivonultam Egyiptomból” (Mózes II. 13/8). A Misna (Pöszóchim 10:1) törvénybe foglalja, hogy a legszegényebb embernek is tilos ennie Pészách első estéjén, hacsak nem támaszkodik (tudniillik a Misna keletkezésének idején a szabad ember támaszkodott az étkezések alatt, és ezen az éjszakán mindenkinek meg kell mutatnia, hogy szabad). A Széder-est tartozéka és kötelezően elfogyasztandó kelléke a négy pohár bor. A négy pohár párhuzamba állítható Mózes IV. könyvében olvasható, a kivonulásra utaló négy kifejezéssel (Mózes IV. 40/11-13). Mivel szerepel ott egy ötödik kifejezés is, így a Széder-estén kitesznek az asztalra egy ötödik pohár bort, de nem isszák meg. Ez Elíjahú serlege, mivel a Messiás előjvetelekor ő lesz az, aki megmondja, meg kell-e inni, vagy sem. Kötelező kelléke még az estének a Széder-tál.

A tál tartalma

Három egész macesz egymásra téve, sült tojás (a speciális ünnepi áldozatot szimbolizálja), csontos hús (az áldozati bárány és a Szentély idejében tartott ünnepek emlékére). Egy kis tál sós víz (az Egyiptomban hullatott könnyek emlékére); torna (a keserűségek szimbóluma); retek vagy főtt krumpli (a tavasz jelképe); valamint dió, alma és bor keveréke, a chrajszesz, ami annyit jelent: „malter” (az egyiptomi építkezéseken használt vályog jelképe). Szokás, hogy az este elbeszélésfolyamat elindító négy kérdést, a Má nistánó-t a legkisebb gyermek mondja el. Ennek oka és célja a gyermek figyelmének ébren tartása, hiszen neki beszélnek el az egyiptomi kivonulás történetét.

Menüsor Pészách hetére

Április 22-én beköszönt Pészách, s ilyenkor változtatnunk kell az étrenden, hiszen nem ehetünk kovászosat. A konyhában kevésbé rutinosak néhány nap után gondban lehetnek, ha változatos étrendet szeretnének, s nem – szinte – napról-napra hasonló, vagy ugyanazt a menüsört elfogyasztani. Nekik szeretnének segíteni az alábbi összeállítással. Köszönöm Littneréknek, akik a lapban megjelent kérésre elküldték, hogy korábban mit is ettek ebben a bő egy hétben. Köszönt Frölich Kittynek is a jó tanácsokért. S„köszönöm” azoknak is, akik évről-évre, a Zsidó Kulturális Fesztivál nyereményjátéka idején lelkesen, a lap megjelenése napján, de már azon a hétvégén elküldik megfajteéseiket, most azonban...

1. nap

Este: széder tál, maceszgombóclevés, sült hús hagymás krumplival és macesztorta (a Dohány kilében/családban)

2. nap

Reggeli: maceszskává

Ebéd: paradicsomleves, sült marhaszelet krumplipürével

Vacsora: maceszgombóclevés, sült hús hagymás krumplival és macesztorta (család/otthon)

3. nap

Reggeli: maceszből készült zsemle felvágottal

Ebéd: a maradék maceszgombóclevés, sült hús hagymás krumplival

Vacsora: macesz lekvárral

4. nap

Reggeli: maceszből készült zsemle sajttal

Ebéd: céklaleves, maceszos tarhonya

Vacsora: maceszből készült zsemle felvágottal

5. nap

Reggeli: bundás macesz (maceszos omlett)

Ebéd: gulyásleves, borsos kremzli/tócsni, almakompóttal, pészáchi diákkenyér

Vacsora: cézár saláta hasábkrumplival

6. nap

Reggeli: krumplis latkesz

Ebéd: vadas csirkemell főtt burgonyával, diákkenyér almakompóttal

Vacsora: pészáchi galuska

7. nap

Reggeli: maceszből készült zsemle + csirkemájas tojáskrém

Ebéd: gulyásleves, sült hús hasábkrumplival, pészáchi almás rétes

Vacsora: saftos virsli

8. nap

Reggeli: maceszből készült zsemle + csirkemájas tojáskrém

Ebéd: csak ennénk még újra: macegombóclevés(t), burgonyatorta

Feszt!Eger harmadszor!

A már megszokott helyen, a Bolyki-völgyben várja a látogatókat a Feszt!Eger, amely idén is a fesztiválszezon nyitó eseménye lesz, május 26-28 között.

A rendezvén három napján majd 50 zenekar lép fel, míg az ÉTER Plusz zenei tehetségkutatón pedig 35 fiatal együttes, zenész teheti meg az első jelentősebb lépéseket a pályán.



Csütörtökön (május 26.) fellép a 25 éves Quimby. Pénteken már a bőség zavara okozhat gondot a jelenlevőknek: a Wellhello, a Mary Popkids, Péterfy Bori és a Bëlga színpadra lép. S a szombat is – minden szempontból... – erős lesz: Ganxsta Zolee és a Kartel, a Tankcsapda és többek között az Anna and the Barbies koncertjein lehet csapolni – is!

A jegyárak ugyan a tavalyinál drágábbak lesznek, de így is alacsonyabbak a többi fesztiválhoz képest. Tavaly tízezernél is többen voltak a Feszt!Egeren, a szervezők idén is szeretnék minimum elérni ezt a számot.

A fesztivál mellett idén is megrendezik a Music Hungary-t, amely az ország egyetlen zeneipari konferenciája. Ezúttal az iparág képviselői (zenészek, énekesek, producerek) azt vitatják meg, hogyan lehet beemelni a könnyűzenei oktatást a közoktatásba. Gerendai Károly, a két esemény elindítója elmondta, a zeneipari konferencia egyik legfontosabb eredményének a Cseh Tamás program elindítását tartja.

Fun Run hatodszor

A Maccabi VAC június 5-én immár hatodik alkalommal rendezi meg a Fun Run közösségi futóversenyt Budapest zsidó negyedében. A rendezvény célja a sporton keresztül a zsidó identitás kifejezése és a zsidó közösség támogatása. A nevezési díj megfizetésével a közösség a programban résztvevő szervezeteket - iskolák, zsinagógák, kulturális intézmények - támogatja. Minden versenyző kiválaszthatja, hogy az általa befizetett nevezési díjjal melyik szervezetet támogassa.

A Maccabi VAC atlétika szakosztálya segít a hosszabb távokra - 5 és 10 km - való felkészülésben. Az 1 km-es táv azoknak kedvez, akiknek bár nehezebb esik a futás, mégis szeretnének hozzájárulni a jótekonysági megmozduláshoz. Az 1-km-es táv elsősorban a családok és a gyerekek kedvence.

A Fun Run alatt számos szórakoztató sport- és gyerekprogram várja az érdeklődőket. A versenyit tombola zárja, melyen értékes ajándékokat lehet nyerni. A Fun Runt követően a Judafest kulturális és gasztró programokkal kedveskedik a fesztiválra érkezőknek.

További információ és regisztráció: www.maccabi.hu/funrun
Regisztráció 1700 Ft/fő május 27-ig, utána 2000 Ft/fő
Családoknak kedvezményt nyújtunk.

A budapesti Fun Run a nemzetközi Fun Run eseménysorozat első állomása. Az Európai Maccabi Szövetség idén első alkalommal Európa 6 városában rendezi meg a jótékonyági zsidó futóversenyt. Budapest mellett London, Amszterdam, Róma, Párizs és Belgrád is részt vesz a közösségi projektben. A nemzetközi futósorozat május végén debütál az Indiego, közösségi finanszírozással foglalkozó oldalon. Az EMC bízik benne, hogy Európa zsidósága személyes jelenét mellett, illetve így anélkül is támogatni kívánja a nemzetközi összefogásért készített kampányt.

Pesti Sólet men  a Laky Konyha receptjei alapján

Húsleves maceszgombóccal

Hozzávalók: 1 kg marhahús, 4-5 sárgarépa, 2-3 fehérrépa, negyed zeller több darabbal, fél karalábé, több darabra vágva, 1 kis fej hagyma, 1 kis darab egész gyömbér, só, bors
Maceszgombóchoz: 3 egész tojás, 3 csapott evőkanál libazsír, 9-10 evőkanál macesz-dara, só, őrölt bors, őrölt gyömbér



Elkészítés: A levest a szokásos módon készítjük, a húst hideg vízben rakjuk fel, amikor feljön a szürkés hab, forrás előtt, alacsonyabb hőfokra állítjuk, lehabozzuk, belerakjuk a zöldséget, fűszereket és készre főzzük. A tojást a zsírral és a fűszerekkel jól elkeverjük, majd belerakjuk a maceszdarát. A masszát legalább fél órát állni hagyjuk, majd a levest felforraljuk, a gombócokat vizes kézzel beleformáljuk, a hőfokot lejjebb vesszük, és minimum 20 percig főzzük, közben merőkanállal óvatosan megforgatjuk őket.

Sült borjúcsülök

Hozzávalók: 1 kg borjúcsülök, 1 teáskanál só, 1 teáskanál bors, 2 teáskanál rozmary, 2 teáskanál kakukkfű, 2 evőkanál olaj, 3/4 kg burgonya, 400 g sárgarépa, 200 g cukkini, 1/4 l marha húsleves.



Elkészítés: A húst bedörzsöljük a fűszerekkel. Az olajat egy tepsiben felhevítjük, a húst beletesszük és megsütjük. Sütés közben megforgatjuk, és vizet öntünk hozzá, hogy az alja mindig nedves maradjon. A burgonyát és a sárgarépát megtisztítva 1/2 cm-es szeletekre vágjuk. A cukkinit is felszelelteljük. A zöldségeket 40 perccel a sütés befejezése előtt a húsról szórjuk. A húslevest hozzáöntjük, a zöldségeket megsózzuk, megborsozzuk. Főzés közben néhányszor megforgatjuk. Krumplipürével tálaljuk.

Macesztorta

Hozzávalók: piskótához 10 tojás különválasztva, 5 evőkanál maceszliszt, 2 mokkáskanál sütőpor, 3 evőkanál darált dió, 2 evőkanál kakaópor, 4 evőkanál narancslé, 3 evőkanál olaj, 10 evőkanál cukor
A krémhez: 1 tojás, 4-5 evőkanál kakaópor, 5-6 evőkanál cukor, kis víz, 25 dkg margarin.



Elkészítés: A tojásfehérjét kemény habbá verjük, a sárgáját felverjük a cukorral, olajjal, narancslével, óvatosan bekeverjük a habba, beleszórjuk a diót, kakaóport és a sütőporral kevert maceslisztet. Kikent tepsiben, 180 fokon sütjük. A krémhez felütjük a tojást egy lábosba, belekeverjük a kakaóport, a cukrot, ha túl sűrű, kis vizet öntünk hozzá. Kis lángon felfőzzük, majd beleolvasztjuk a margarint. Hűtőben keménnyé fagyasztjuk, majd habverővel felverjük. A piskótát kettévágjuk, a krémmel megtöltjük, a tetejét megkenjük, diódarabkákkal díszítjük.

Jó étvágyat kívánunk!

Zsinagógák a nagyvilágból – Ada

Képeslapok – képes történelem (LI. rész)

Bő négy éve, egy 1400 darabból álló magángyűjtemény segítségével járjuk be a világot, az országot hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal stb. foglalkozó lapokat tartalmazza. Utunk kissé távolabb esik a néhány hónapja megszokott helyszínektől, ugyanis a Tisza melletti területre, Bácskába, a Szerbia területén fekvő községbe, Adára vezet.

A település már a paleolit korszakban is lakott volt. Rómaiak, hunok, avarok majd szláv törzsek lakóhelyüül szolgált. Magyarok csak a IX. század végén jelentek meg itt. Ada neve eleinte Petrina volt, majd Ostrova lett, annak köszönhetően, hogy szerbek voltak a lakók többségben. Az 1720-as

első hetében több mint, 60 zsidót, köztük a város rabbiját is, Zentára hurcolták a szerbek, ahol statáriummal kivégezték őket. Az áldozatok „büne” nem volt más, mint az, hogy az adai zsidók szimpátiával viseltettek a magyar szabadságharc eszméivel, melynek a forradalom idején hangot is adtak.

kerültek. A Horthy nevével fémjelzett korszak sem hozott sok jót az itteni zsidó közösség számára. Ada 1920-tól a trianoni határozat szerint Szerbiához került, az itt élő zsidókat (ekkor kb. 500 fő volt nyilvántartva) aránylag békében hagyták élni, mint a korábbi évtizedekben.



évektől kezdve jelent meg hivatalos adatokban Ada-Hatta-ként. 1836-tól lett Ada komolyabb kereskedelmi, gazdasági központ, ekkor kapta meg városi jogát is. Történeti források alapján kimondható, zsidók tömegesen csak az 1700-as évek közepétől érkeztek Adára. A zsidó hitközség 1790-ben alakult meg, a kisebb-nagyobb imahelyeket felváltó nagyobb zsinagóga pedig 1869-ben épült fel. A közösség ortodox irányzatot követte. Volt mikve, Chevra Kadisa, segélyező egyletek, zsidó tanintézmények is. Sajnos a szomszédokkal való együttélés itt sem volt mindig akadálytalan. Ennek ékes bizonyítéka az, hogy 1849. február

A századforduló politikai és gazdasági emancipációja lehetővé tette a városban és a város környékén élő falvak zsidóságának fejlődését. Bár sokan dolgoztak a mezőgazdaságban, kereskedelemben, megnyiták az egyetemek kapui is, melynek köszönhetően egyre több orvos, ügyvéd, újságíró, tudós került ki a zsidók közül.

A város nem egy ismert személyiség szülőhelye is volt, így Szarvas Gáboré, de itt született 1892-ben Rosenfeld (később magyarosította Rákosira) Mátyás is. Az első világháborúban a városból több zsidó katona szolgált a közös hadsereget. A harcterekén sokan vesztették életüket közülük is, míg sokan hadifogságba

A területek visszafoglalását követően, mikor a Délvidéket sikeresen visszacsatolták Magyarországhoz, 1940-ben, a bevonuló magyar hatóságok hivatkozva, a már érvényben lévő magyarországi zsidó törvényeket, a Délvidéken élő zsidókat összeírták és a megkülönböztető rendelkezések alá vonták.

A földbirtokkal rendelkező zsidók földingatlanait, vagyonát elkobozták. 1942. január 13-án a magyar hatóságok ún. razziát tartottak, melynek keretében kommunisták és szerbek után kutattak. Ez az aljas indok palástolta el azt a sorozatgyilkosságot, amelynek keretében hét ártatlan zsidót is koholt vádak alapján kivégeztek a dicső magyar csendőrök és katonák...

A munkaszolgálat bevezetésével a városban élő férfiak jelentős része eltűnt. A Horthy korszak másik nagy baklövése, a Don-kanyarban történt katasztrófa, csak Adáról 31 munkaszolgálatos áldozatot követelt.

1944 áprilisában sorozatos megaláztatások érték a közösség még otthon maradt tagjait – elsősorban idősek, nők, gyermekek és az a néhány fiatalabb férfi, aki jó esetben kimenőt kapott a munkaszolgálatból és azt a szeretteivel otthonában töltötte. Összeterelték a város összes zsidó lakosát, előbb Szabadkára hurcolták őket, onnan Szegedre, ahol disznóhizlaldába kerültek. Majd a régi zsinagóga és az iskola területére hajtották őket. Mivel a környékből nagyon sok embert zsúfoltak össze, kénytelenek voltak a délvendéki transzportokkal együtt egy komolyabb számú csoportot átszállítani Bajára, ahol szintén a disznóhizlaldába szállásolták el a már hetek óta megalázott embereket.

A magyarországi erőltetett transzportokkal május végétől júniusig folyamatosan szállították el a MÁV segítségével a zsidókat Auschwitz-Birkenaubá. Kettőszázhatvan zsidó távozott a füstbe, akik annak idején Ada megbecsült lakosai voltak. Összesen azonban 350 zsidó esett áldozatul a háború és a holokauszt borzalmainak. A háborút követő években 2-3 zsidón kívül más nem akart új életet kezdeni a városban, s a kevés túlélő szinte kivétel nélkül Izraelbe vándorolt. A zsinagógát 1973-ban gazda hiányában elbontották, helyette egy szocreál háztömböt építettek. Már csak egy fekete gránit emléktábla emlékezteti az arra tévedőt, hogy egykor ott zsinagóga állt. Következő állomásunk Barcs lesz.

Izsák Gábor



Dési János

Rengetegen vettek végső búcsút a Kozma utcai temetőben az áldozatoktól, kiknek holtteste fennakadt egy roncsdarabon, beágyazódott az agyagos mederbe. S csak 2011-ben kerültek elő a maradványok, a Margit híd felújításakor, amikor a meder tisztításán dolgozó ipari bűvárok meglelték és a felszínre hozták a csont-, cipő- és ruhamaradványokat. Előző számunkban már beszámoltunk a Pesti Sólet olvasóinak, hogy Fényi Tibor történész vezetésével egy kis csoport miként igyekezett éveken át elérni, hogy az áldozatok

kezdődött dolgok következménye. Az biztos azonban, hogy ezeket a Duna-parti gyilkosságokat magyar nyilasok, sokszor magyar csendőrök közreműködésével követték el. Sok ezer embert, köztük nagy számban nőket, gyerekeket, időseket gyilkoltak meg brutális kegyetlenséggel. Akkor, amikor a szovjet csapatok már a városhoz értek, Budapest elfoglalása elérhető közelségbe került – ám a nyilasoknak még a saját bőrük mentésénél is fontosabb volt, hogy minél több embert megöljenek.

volt elmúlt, nem kell mindig felemlgetni a régi bűnöket. Mert kétségtelen, egy zsidó temetés, akárhogy is nézzük, figyelmeztetés arra, ami történt. Persze, jogos a kérdés, miért vagyunk ma már egészen biztosak abban, kik az áldozatok? Azok, akiknek jobban tetszett volna, hogy nem a nyilas öldöklés áldozatainak a maradványait lelték meg a bűvárok, abba kapaszkodtak, hogy köztudomásúlag 1944. november 4-én a szombat délutáni csúcsgyörgy közepén felrobbant a

ágyazódott be a mederbe. Vagyis, a robbanásakor lezuhantak testeit ez még nem foghatta meg. Áramlástani szakértők ezt a feltételezést megerősítették. Aztán, már a bűvárok első megjegyzése is az volt, hogy szerintük egyik-másik csonton lövésnyomok találhatóak. (Más kérdés, hogy például az a koponyadarab a vizsgálatok során eltűnt, amelyen a rendőrségi megállapítás szerint is minden valószínűség szerint golyónyom található. De a fotója megmaradt, most közöljük.)

A helyszín, a nemzetközi gettó közelsége, és az, hogy tudjuk itt rengeteg kivégzést hajtottak végre, szintén fontos bizonyíték. A vizsgálatokból tudjuk, családokat, anyát és lányát, unokát és nagyaniját együtt találták meg, ez szintén jellemző, bár kétségtelen, akár a hídon is sétálhattak volna együtt családok. Volt, aki azzal érvelt, az áldozatok cipőit is megtalálták és ugye azokat az agyonlövés előtt a nyilasok levették volna. (Lásd az erre emlékező emlékművet párszáz méterrel itt lejjebb a rakparton.)

Nos, nagy valószínűség szerint, ha ilyesmi elő is fordult, mégsem volt „kötelező tartozéka” ezeknek a gyilkosságoknak. Mindez egy amúgy kitűnő filmből a „Budapesti tavasz”-ból került át a köztudatba, ám a valóságban gyakran nem így történt. És végül, készültek olyan antropológiai- és DNS vizsgálatok is, amelyek megerősítették, az áldozatok zsidóként éltek, és minden valószínűség szerint zsidóságuk miatt kellett meghalniuk is.

És a zsidó szokások és törvények ebben – ahogy az a rabbinikus döntésben is megjelent – igen szigorúak ebben a kérdésben. A zsidókat zsidóként kell eltemetni, zsidó szertartás szerint, zsidó temetőben. Ha öt év után is, de eljutottunk ide. És mindez jó alkalom lehet arra, hogy a jövőendő nemzedékeknek tanulságképpen felidézzük, hová vezethet a gyűlölködés. Biztos, hogy sokat kell még erről, akkor is beszélünk, ha ez sokszor fájdalmas. Nincs más lehetőség.

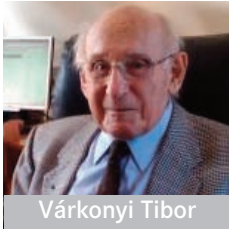


Fotó: Villányi András

zsidó temetést kapjanak. Miután a zsidó szervezetek példásan együttműködtek ebben az ügyben, a rabbik határozottan kiálltak a zsidó temetés mellett, a meggyilkolt emberek végül méltó temetést kaphattak. Jogos a kérdés, miért kellett minderre majd öt évet várni. A magyarázatot valószínűleg valahol ott kell keresni, miként néz szembe a magyar társadalom a múltban történekekkel. A Duna parti gyilkosságokat nem lehet a németekre fogni. A deportálásokat – még ha abban döntő szerepük is volt a magyar hatóságoknak, az auschwitz megsemmisítést a németek számlájára lehet írni. Lehet azt mondani, az igazán nagy szörnyűségek a német megszállás, 1944. március 19-e után történtek. S ez persze részben igaz, még akkor is, ha tudjuk, ami március 19-e után történt, az jelentős részt az 1920-ban el-

Ezen áldoztok méltó újratemetése pedig erre figyelmeztet: Budapesten, a háború legvégén zsidónak tartott magyar állampolgárokat csak zsidóságukért mészároltak le magyarok. A hárítás talán ezért is volt igen erős. A legkülönbélebb csoportok próbálták úgy alakítani tényeket, hogy azokat úgy is lehessen értelmezni, nem is biztos, hogy a Dunába lőtt zsidók az áldozatok. Kétségtelen a maradványokra nincs ráírva nagy betűkkel, kik voltak ők, mit gondoltak saját származásukról, hitükről, s ha lett volna módjuk rá, miként rendelkeztek volna saját temetésükről. És ne gondoljuk, hogy csak szélsőjobbrol jöttek olyan hangok, hogy ez már megint a „holokausztnak” része. Sok tisztességes ember is fogalmazott úgy, hagyjuk ezt a dolgot, ne bolygassuk a múltat. Ami

Margit híd pesti szárnya – német utászok aknázták éppen alá, hogy majd a többi hiddal együtt ezt is megsemmisítsék. De véletlenül beindult a robbanás. A leszakadó hídról rengetegen estek a Dunába, sokakat elsodort a víz. A hivatalos jelentések óvatosan eleinte csak 30 halottrol beszéltek, de a valós szám akár 300-600 is lehetett. Vagyis – álltak elő a kritikusok – akár a robbanás áldozatai is lehetnek ezek az emberek, és róluk végképpen nem tudni zsidók voltak-e, vagy sem. Úgy-hogy legyen egy ökumenikus temetés. Ökumenikus, vagyis nem zsidó temetés. Amely kétségkívül nem veti fel a nyilas gyilkosok felelősségét, kevésbé borzolja a múltat átfesteni akarok érzékenységét. Ám a tények elég egyértelműek. Az áldozatok egy olyan lemez alá szorultak be, amely éppen a Margit híd felrobbanásakor szakadt le, majd



Várkonyi Tibor

Nem mondanék igazat, ha azt állítanám, meglepetést okozott a szomorú, nagyon szomorú hír. Csaknem fél évszázados diadalútját követően James Levine, a New York-i Metropolitan operaház főzeneigazgatója, a XX. század utolsó harmadának és a XXI. század első másfél évtizedének egyik legnagyobb karmestere, búcsúzik a közönségtől. A világ legrajongóbb operabáráitól. Milliőktől, akik a zenei tévécsatornák adásain csüngtek, valahányszor New Yorkba kapcsoltak egy-egy Levine produkcióra. Mozart volt vagy Verdi, modern dalmű, vagy örök klasszikus, Levine vezényléseit látni kellett. Amint fölemelte pálcáját az ajkai remegni kezdtek, a hang kikapcsolásával is szinte hallani



James Levine

lehetett volna a muzsikát. Úgy, ahogyan rajta kívül kevesen tudták csak tolmácsolni. Ennek most hirtelen, de nem váratlanul, vége szakad. Szörnyű betegségek kényszerítik Levine-t a visszavonulásra. Az ohiói zsidó kántor és a művészno fia gyerekkorban kezdett zongorázni tanulni. Tízéves volt, amikor zenekar kíséretében nagy sikerrel játszott a Mendelsshon második versenyművét. Húszévesen viszont már zenekar élén állt, a magyar származású mester, Széll György szárnyai alatt, majd hamarosan egy másik magyar, a zsidó Maestro, Kertész István istápolta. Tőlük vezetett az út 1971 júniusától a Met zenekari árkába, ahol első ízben Puccini Toscáját vezényelte Tartott ez megszákítás nélkül csaknem fél évszázadon át, amikor már egy 2011-es, egyéb-

ként ugyancsak világsikerű helyszíni közvetítés jelezte, hamarosan nagy bajok lesznek. Illetve voltak már. Zúgott a törzsközönség vastapsa, a színpadon a zárójelenetben búcsúztak a világsztárok, de Levine, akinek közük kellett volna állnia, nem mozdult el karmesteri foteljéből, lentrol küldött hálás csókokat oda föntre. A közönség látta, hallotta a történeteket, annál nagyobb volt a lelkesedése, hogy tudta miről van szó. Levine immár fél évszázada volt világjáró Maestro, járta Európa nagy színházait, Ázsiát, Afrikát, de közben az amerikai kontinens második nagy zenekarát, a nyomban rangban a Met után következő jelentős együttest, a bostoni zenekart is vezényelte.

láglapokban cáfoló interjúk jelentek meg, hogy „James Levine alapvetően derűlátó”. E faggatásokban az első kérdés mindig azt tudakolta, milyen érzelmek uralkodtak el benne, amikor két éves kényszerű távollét után tért vissza. „A fogadtatásom –felelte- mindig forró volt. Most azonban minden másképpen alakult. Egyszerre csodákat éltem át, mintha álmodtam volna. Nem szólt semmi amellelt, hogy egyszer ismét vezényelni fogok, nem bíztattak az orvosaim sem, azt mondták, a talpra állás lassú lesz, ha egyáltalán megérem. De folytatom a kezelé-eket, nyerem vissza az erőmet, akárcsak újjászületnék”. Ment azonban tovább a már-már szinte kegyetlen kérdés, mit tenne, ha mégis véget érne a pálya? „A hivatásom mindig a muzsika volt, ez éltetett és mentett meg. Kisgyerekként mielőtt beszélni kezdtem volna, már énekeltem. Most, hogy ismét hozzáfogtam talán korai még, nagy öröömre van”. És bizonyítékképpen, mennyire változatlanul a zeneművészet kellős közepében él, kitér arra, fontosnak tartja, hogy a Metet a rajongói rendezőileg inkább maradinak, konzervatívnak tartják, főként a díszleteket és a jelmezeket. Levine szerint ez „álvita”. New Yorkban úgy szám szerint 85 különféle operát vezényelt, ezeknek túlnyomó része bámulatos volt, mások förtelmesek. Ami egyáltalán számít, csakis a minőség. „Nekem az a véleményem, hogy a zseni a zeneszerző. Ha a rendező tönkreteszi a művet, akkor ő téved. A karmesterek többsége mindig velem értett egyet. Bizonyosan így gondolkodik Ricardo Muti, de ezt vallotta utolsó percéig a csodálatos Carlos Kleiber is”. A rajongókat persze nehezen vigasztalja, hogy Levine mester aligha fog visszatérni már a Met zenekari árkába, de hála a technikának, az emlékekben osztozhatnak majd az új ifjú zenerajongók is a tucatnyi DVD-ben, amelyek mesésen őrzik Mozartjait, Beethovenjeit, Verdijeit, páratlan sikereit. Ha a már bánatunkra meghalt Carlos Kleiber is hozzáférhető, így marad mondhatni örökbecsű emlék a megannyi Met opera. Annál is inkább, mert a Met Levine-t amíg csak fizikailag köztük van „tiszteltbeli főzeneigazgatójának” tekinti, számít a tudására. Remélhetően azért még sokáig.

Utóhang. Mennyire örökéletű a muzsika, jobban, mi sem igazolja, mint napjaink nagy évfordulója. Éppen száz éve született az ugyancsak zsidó származású páratlan hegedűművész, Yehudi Menuhin. Aki ünnepelni óhajta őt, a tévőkincstárában rátalál a vele készült páratlan fölvetelre, az 1970-es években rögzített Beethoven D-dur versenyműre. Felejthetetlen, miként Maestro Levine öröksége is. Szerencsére tobzódhatunk bennük.

A DOHÁNY KÖRZET MÁJUSI PROGRAMJA

Minden hétköznap reggeli ima 7:30, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00, esti ima 18:00 a Talmud-Tórában. Minden szerda délután *ultiklub* 13:00-tól a Talmud-Tórában.

Május 3. Látogatás a Parlamentben 10:00; *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30; *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00

Május 4. *Előimádkozó-képzés a Talmud-Tórában 18:00*

Május 6. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában

Május 7. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* 19:00, *vendégünk a Frankel-körzet*

Május 10. *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00

Május 11. *Előimádkozó-képzés a Talmud-Tórában 18:00*

Május 13. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában

Május 14. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 19:00

Május 17. *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30; *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00

Május 18. *Előimádkozó-képzés a Talmud-Tórában 18:00*

Május 20. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában

Május 21. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima és *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 19:00

Május 24. *Betérési tanfolyam* a Talmud-Tórában 18:30; *Talmud-Tóra* gyerekeknek 17:00

Május 25. *Előimádkozó-képzés a Talmud-Tórában 18:00*

Május 26. *Lág Boajmer*, Esti ima a Talmud-Tórában 18:00, majd *hússütés a belső udvaron*

Május 27. Esti ima a Dohányban 18:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában

Május 28. Reggeli ima a Dohányban 9:30; Esti ima *sálesüdesz* a Talmud-Tórában 19:00

Május 29. *Az ismeretlen zsidó Budapest – a város felfedezése (túra) 9:00*

Felavattuk Bandi bácsi sírkövét

Április 17-én, vasárnap délelőtt avattuk fel a Dohány-kórus egykori karnagyának, Somló Andornak síremlékét a Kozma utcai temetőben. A körzet tagjai nagy számban vettek részt az avatáson.



Fotó: Villányi András

Fekete László főkantór énekelt el a 130. zsoltárt, majd a Dohány-kórus Sívísi-je hangzott fel. Kardos Péter főrabbi emlékezett meg a tavaly elhunyt karnagyról. Káddist az elhunyt fia, és a körzet férfitagjai mondtak. Somló Andor emléktét nem csupán özvegye, Márta és családja, de a Dohány utcai Zsinagóga is híven őrzi.

Alapítvány a Budapesti Dehány Utcai Zsinagégáért
H-1075 Budapest
Síp utca 12.
Tel: + (36-1)-413-1515

Dr. Deutsch Zsuzsanna Igazgató asszony

Szeretetkórház

MAZSIHISZ

Tisztelt Igazgató Asszony!

Az Alapítvány a Dohány utcai Zsinagógaért kuratóriuma úgy határozott, hogy az idei Pészach alkalmával 1.000.000 azaz egymillió forint támogatást nyújt a Szeretetkórház részére.

Ezzel kívánunk Önnek, a kórház dolgozóinak és betegeinek kóser Pészáchot:

Budapest, 2016. április 11.

dr. Frölich Róbert	Nádel Tamás
országos főrabbi	az Alapítvány elnöke

בס"ד

A SZUPERCSAPAT IZRAELBEN

Nyolc napot töltött Izraelben a Dohány körzetből alakult negyvenegy tagú szupercsapat. Március 27-én vasárnap némi repülés és buszozás után hamar Jeruzsálemben találtuk magunkat, a Caesar szállodában. Egy kis fakultatív délutáni városnézés után vacsora, majd ismerkedés az éjszakai várossal.



Mondani sem kell, másnap az első utunk a Siratófalhoz vezetett. Ezt az angyalok is látták az égből, mert a megatottságtól könnyekre fakadtak. Olyan eső zúdult a városra, hogy csak egy pillantást vetettünk a Kotelra, és beléptünk a fal folytatását képező sziklalarangba, ahol már rengeteg zsidó imádkozott. Meghatódva figyeltük, amint egy elkerített részen har-

A Zsinagóga tetefen van egy kilátó, ahonnan csodálatos a panoráma. Délután lefényképeztük magunkat a hatalmas Menóránál a Kneszet előtt. Majd a többkörös biztonsági ellenőrzést követően beléphettünk az ülésterem erkélyére. Megnézhettük a Chagall dísztermet. Itt egy érdekes szövevény kompozíciót láttunk, amely három részből állt. A középső legnagyobb részen láthattuk Mózeszt a kőtáblákkal; Dávid királyt a kardjával, és még rengeteg dolgot a Tórából. Chagall nem csak tervezte-, de jelen volt a kép készítésénél is, amelyhez 146 féle színű fonalat használtak fel.

Kedden folytatott utunkat – a csoport egy részének maszadai kitérője után, este már – a Vörös tenger partján fekvő Eilat-on pihent meg a csapat.

A következő napokban jártunk oceanáriumban és delfináriumban is, akadt, aki együtt úszott a delfinekkal. Továbbá kihajóztunk az Akabai öbölbe, többen kirándultak Jordániába, hogy megtekintsék az ősi várost: Petrát, míg mások a tengerparton töltötték az adott napot. És persze a bevásárlás sem maradt el.

A Sábész, mint minden pénteken időben megérkezett, és mi felkészülve vártuk. Azt nem lehet leírni, milyen érzés Izrael földjén, egy közösségben megünnepelni a Sábész. Imádkoztunk, énekeltük az otthoni péntek esti dalokat, majd lementünk vacsorázni. Megcsináltuk a borral a kiddust, a barchesszel a majcint, odaléptünk a svédasztalhoz, ahol a hagyományos péntek esti ételek mellett izraeli finomságok is vártak ránk. Volt gefílte fish, izraeli előételek, húsleves, különböző húsok, köretek, saláták, sütemények, gyümölcssaláta. Fantasztikus vacsora volt.

Szombaton imádkoztunk ettünk és pihentünk egész nap.



Fotók: Villányi András

mínc tíz év körüli fiú hagyományos zsidó ruhába öltözve előre hátra hajladozva hangosan imádkozott. Nem sokkal távolabb, követtük példájukat. Remélem az Ő való meghallotta a mi imánkat is, mert mondataink biztos keveredtek a rengeteg hittestvérével.

Az angyalok csak nem hagyták abba a „sírást”, ám ez senkit sem tartott vissza attól, hogy megérintse a Síratófalat, elmondja a kéréseit, és elhelyezze a Falban a kis papíra előre leírt üzenetét.

Később az Óvárosban megtekintettük a Hurva zsinagógát, amelyet romzsinagógának hívnak a helyiek, mert kétszer rombolták le, de a zsidók harmadszor is újjáépítették, és ebben az állapotában a mai napig üzemel.

Vasárnap már hazafelé tartva, jártunk abban a kibucban, amelyből Ben Gurion politikai pályafutása elindult, majd szolgálata leteltével ide költözött vissza, és élte boldogan öreg napjait. Zárásként, Tel-Avivban nem lehetett kihagyni a Carmel piacot, ahol utolsó sékeljeinket is elköltöttük. A beszámolómból nem maradhat ki idegenvezetőnk, Szalai Viktor, aki beszélt nekünk a Világ Teremtéséről, a Tóráról, Izrael történelméről, politikájáról, a megélhetésről, az ország természetrajzáról, és felsorolni is hosszú lenne mi mindenről. Köszönet neki, miként a szervezőknek is e fedledhetetlen nyolc napért!

Littner György